

DREPT CIVIL

Teoria generală a obligațiilor

Curs universitar

Conf. univ. dr.

CRISTINA ELISABETA ZAMȘA

Universitatea din București,

Facultatea de Drept

Ediția a 2-a, revizuită și adăugită

Editura
Stamangiu
2024

CAPITOLUL II. EFECTELE CONTRACTULUI

Secțiunea 1. Aspecte introductive

§1. Considerații generale. Noțiunile de obligatoriu și obligațional

Potrivit unei vechi concepții clasice, elaborate în temeiul fostului Cod civil, *efectele contractului* constau în nașterea, modificarea sau stingerea de drepturi și de obligații civile^[1].

De lege lata, din definiția legală a contractului – art. 1166 C. civ. – reiese că efectele acordului de voință al părților se referă la *constituirea, modificarea sau stingerea unui raport juridic*. Domeniul efectelor contractului trebuie discutat inclusiv prin raportare la domeniul efectelor obligațiilor. *Efectele obligațiilor*^[2], în temeiul actualului Cod civil, constau în dreptul creditorului de a obține executarea întocmai a obligației, respectiv în facultatea creditorului de a invoca oricare din drepturile menționate în art. 1516 C. civ. în cazul neexecutării fără justificare a obligației.

Distincția dintre efectele contractului și efectele obligațiilor a fost reținută spre analiză în literatura juridică franceză din perspectiva relației dintre caracterul obligatoriu și conținutul obligațional al contractului, în contextul atenuărilor aduse principiului forței obligatorii (înmulțirea excepțiilor acestui principiu) prin contrast cu completarea conținutului contractului pe cale jurisprudențială, prin instituirea în sarcina părților a unor noi obligații și/sau îndatoriri comportamentale.

Ne-am preocupat și în trecut de acest subiect^[3] și înțelegem să ne înnoim observațiile cu următoarele considerente, sub impactul noii legislații. Cauza declanșatoare a discuțiilor din dreptul francez se află în nereglementarea de către Codul civil napoleonian a noțiunii de obligație civilă, în general, și a obligației de a da, în special; obligația a fost reținută de legiuitorul acelei epoci numai cu ocazia reglementării regimului contractului.

Este util de precizat înțelesul celor doi termeni: *obligatoriu și obligațional*. Adjectivul *obligatoriu* din sintagmele: caracterul obligatoriu al contractului, efectul

[1] C. HAMANGIU, I. ROSETTI-BĂLĂNESCU, AL. BĂICOIANU, *op. cit.*, p. 318.

[2] Efectele obligațiilor constau – potrivit concepției clasice – în dreptul creditorului de a urmări și de a obține de la debitor executarea întocmai a prestației, precum și dreptul de a obține despăgubiri în caz de neexecutare, executare cu întârziere sau necorespunzătoare; *ibidem*, p. 318.

[3] C.E. ZAMȘA, *Teoria impreviziunii*, *op. cit.*, p. 32-33.

obligatoriu al contractului, forța obligatorie sau legătura obligatorie („le lien obligatoire”, specifică civiliştilor francezi^[1]) derivă din denumirea principiului forței obligatorii a contractului, indicând, sintetic spus, intensitatea și forța efectelor produse de contract asupra părților contractante. Adjectivul *obligational*, cu referire la conținutul contractului, evocă specificitatea elementului din latura pasivă a acestui conținut; altfel spus, în conținutul contractului se găsesc obligații *stricto sensu*.

În temeiul vechii legislații, discuțiile păreau problematice în legătură cu distincția dintre caracterul obligatoriu și conținutul obligațional al contractului, iar unele dintre ele aveau o premisă pe care astăzi înțelegem să o calificăm a fi inexactă, față de stadiul actual al reglementărilor: astfel, un civilist francez observa că forța obligatorie a contractului este operantă și în cazul contractelor translative sau extinctive de drepturi, contracte care nu dau naștere unor obligații propriu-zise și care, astfel, nu se caracterizează printr-un conținut obligațional^[2]. Este incorect a susține că un contract translativ de drepturi (de exemplu, contractul de vânzare-cumpărare) nu dă naștere (și) la obligații propriu-zise, întrucât înstrăinătorul are obligația de a da (de a strămuta proprietatea, conform art. 1483 C. civ.).

În concluzie, conținutul contractului este esențialmente obligațional, însă în funcție de efectul propriu unui contract (de exemplu, efectul translativ, la care se adaugă specificul material al prestației caracteristice în privința unui contract de vânzare-cumpărare), conținutul obligațional nu este evident, accentul fiind pus – desigur, nu fără reproș, fiind o abordare nu tocmai tehnică – pe transferul efectiv al dreptului real. Așadar, inclusiv contractele translative de drepturi reale au conținut obligațional.

§2. Identificarea principiilor efectelor contractului

Principiile care guvernează efectele contractului sunt reguli de bază care ordonează, sub aspect interpersonal și material, modul în care se constituie, se modifică sau se stinge un raport obligațional.

Doctrina română este împărțită – încă din perioada vechiului Cod civil – în ceea ce privește identificarea principiilor guvernatoare ale efectelor contractului: (i) potrivit primei orientări^[3], sunt identificate trei principii: *forța obligatorie*, *irevocabilitatea*, *relativitatea*; (ii) a doua orientare doctrinară^[4] evidențiază următoarea serie de principii: *forța obligatorie*, *relativitatea* și *opozabilitatea*; (iii) potrivit celei de-a treia teze^[5], doar două principii guvernează efectele contractului: *obligativi-*

[1] H., L., J. MAZEAUD, FR. CHABAS, *op. cit.*, p. 844-868.

[2] P. ANCEL, *Force obligatoire et contenu obligationnel du contrat*, în RTDC nr. 4/1999, p. 772-776.

[3] GH. BELEIU, *Drept civil*, *op. cit.*, p. 197.

[4] C. STĂTESCU, C. BÎRSAN, *op. cit.*, p. 61-77; L. POP, *Obligațiile*, vol. II, p. 496-557.

[5] M. NICOLAE, *Drept civil. Teoria generală*, vol. II, p. 489-494.

tatea și opozabilitatea (cu mențiunea că relativitatea ar fi doar un aspect al obligativității).

De observat că cea de-a doua orientare doctrinară este reflectată de actualul Cod civil care reglementează aceste principii prin nominalizare în art. 1270 (Forța obligatorie), în art. 1280. (Relativitatea efectelor contractului), în art. 1281 (Opozabilitatea efectelor contractului); maniera clară de reglementare expresă a principiului *forței obligatorii*, a principiului *relativității* și a principiului *opozabilității* ar trebui să pună capăt discuțiilor doctrinare în ceea ce privește identificarea regulilor de bază aferente efectelor contractului.

În ultimele decenii, în literatura juridică franceză^[1], au fost propuse noi principii cu rol de direcționare a efectelor contractului: principiul egalității contractuale^[2]; principiul echilibrului contractual^[3]; principiul fraternității sau solidarității contractuale^[4], principiul utilității sociale^[5], pentru a le preciza pe cele mai des menționate. Ele au apărut (și) din dorința de a oferi un substitut fundamentării contractului, în condițiile în care teza autonomiei de voință devenise tot mai contestată; în zilele noastre asistăm însă la o reconsiderare a coordonatelor autonomiei de voință și a modului în care este reflectată de legislația civilă, cu consecința reafirmării ei ca temei filosofico-juridic al teoriei și legiferării contractului^[6].

În prezentul capitol, vom analiza, în conformitate cu dispozițiile Codului civil: principiul forței obligatorii, principiul relativității și principiul opozabilității.

[1] Ne referim la teze de doctorat, monografiile în care au fost dezvoltate respectivele curente sau principii doctrinare. Cursurile și tratatele de drept civil din marile centre universitare tratează cu prudență – respectiv analizează critic, ironic, dezaprobator – aceste propuneri de noi principii (pe care le consideră abstracte, efemere, neștiințifice, operând cu concepte nejuridice): a se vedea M. FABRE-MAGNAN, *Droit des obligations. 2 – Responsabilité civile et quasi-contrats*, 5e éd., Presses Universitaires de France, Paris, 2021, p. 105-140; CH. LARROUMET, S. BROS, *op. cit.*, p. 76-105; H., L., J. MAZEAUD, FR. CHABAS, *op. cit.*, p. 844 și urm.; FR. TERRÉ, PH. SIMLER, Y. LEQUETTE, *op. cit.*, p. 43-48.

Cu excepția principiului fraternității – care a fost recunoscut de Consiliul de stat francez, însă explicațiile sunt complexe, inclusiv de ordin istoric și politic! – celelalte propuneri au rămas la nivel de discuții, nebucurându-se de apreciere pozitivă vastă din partea teoreticienilor de seamă.

[2] D. BERTHIAU, *Le principe d'égalité et le droit civil des contrats*, LGDJ, Paris, 1999.

[3] L. FIN-LANGER, *L'équilibre contractuel*, Dalloz, Paris, 2002.

[4] C. THIBIERGE-GUELFUCCI, *Libres propos sur la transformation du droit des contrats*, în RTDCiv. nr. 2/1997.

[5] J. GHESTIN, *Traité de droit civil. La formation du contrat*, LGDJ, Paris, 1993.

[6] Pentru detalii, a se vedea Titlul II, Capitolul I, Secțiunea 1, §2. *Fundamentul contractului*, p. 36 și urm.

Secțiunea a 2-a. Principiul forței obligatorii

§1. Reglementare

În enunțarea principiului forței obligatorii a contractului, Codul civil reia în art. 1270 alin. (1) formularea din art. 969 C. civ. 1864 și asimilează – *expressis verbis* – forța contractului, forței legii: „(1) Contractul valabil încheiat are putere de lege între părțile contractante. (2) Contractul se modifică sau încetează numai prin acordul părților ori din cauze autorizate de lege”.

Sintagma „legea părților” este o figură stilistică, o metaforă juridică care trebuie interpretată în sensul că, așa cum legea este obligatorie pentru părți, la fel este și contractul (*pacta sunt servanda*), însă efectul obligatoriu este recunoscut contractului sub condiția încheierii valabile.

Terminologic, pentru desemnarea principiului forței obligatorii, sunt utilizate/utilizați următoarele/următorii expresii sau termeni: adagiul *pacta sunt servanda*, principiul respectării cuvântului dat, caracter obligatoriu al contractului, obligativitatea contractului, normativitatea sau puterea normativă a contractului (ultimele expresii au o cuprindere largă, întrucât fac legătura între forța juridică a contractului și conținutul contractului).

Forța obligatorie nu este doar un principiu al efectelor contractului, este totodată o caracteristică esențială a noțiunii de contract care face diferența dintre acesta și un acord non-juridic^[1] (care este, în consecință, non-obligatoriu).

Forța obligatorie a contractului reprezintă o garanție pentru executarea contractului între părțile contractante, fundamentând, așa cum vom vedea, o serie de mijloace juridice utilizate de creditor în caz de nerespectare a obligațiilor contractuale [menționate în art. 1516 alin. (2) C. civ.]: executarea silită în natură, rezoluțiunea/rezilierea, răspunderea contractuală; aserțiunea este întărită de observația că legiuitorul reafirmă principiul forței obligatorii cu prilejul reglementării răspunderii contractuale în art. 1350 alin. (1) C. civ.: „Orice persoană trebuie să își execute obligațiile pe care le-a contractat”. Funcția de garantare a executării contractelor asigură la nivel general un anumit grad de stabilitate circuitului civil.

Contractul are forță obligatorie pentru părțile contractante (originare și devenite, succesorii universali, cu titlu universal), precum și pentru instanța de judecată, în cazul unui litigiu având ca obiect încheierea, executarea, încetarea sau interpretarea unui contract; spre exemplu, în materia clauzei penale, instanța este abilitată expres de legiuitor de a interveni – în mod condiționat – în direcția reducerii clauzei penale în baza art. 1541: „Instanța nu poate reduce penalitatea decât atunci când (...)”.

[1] M. FABRE-MAGNAN, *op. cit.*, vol. 2, p. 105.

Alineatul (2) al art. 1270 C. civ. reglementează în prima teză *regula simetriei* în contract sau irevocabilitatea contractului: „Contractul se modifică sau încetează numai prin acordul părților”. Legiuitorul subliniază că modificarea sau încetarea contractului urmează același proces ca formarea contractului, și anume, procesul de realizare a acordului de voință în direcția modificării sau stingerii contractului. Precizarea tinde să completeze lacunele contractuale în privința modificării sau stingerii contractului. Rezultă că regula simetriei (*mutuus consensus, mutuus dissensus*) reprezintă o consecință a principiului forței obligatorii^[1].

Textul anterior menționat reglementează în teza a doua noțiunea de *excepții de la obligativitatea contractului*, prin enunțarea, cu titlu declarativ, a „cauzelor autorizate de lege”, adică de modificare sau încetare a contractului altfel decât prin acordul părților. Sunt excepții de la principiul forței obligatorii acele situații „autorizate de lege” în care legiuitorul permite ca un contract să producă efectele într-un mod diferit – cantitativ, substanțial, temporal etc – decât cel agreat de părți. Unele cauze autorizate de lege sunt ușor de depistat (cum este cazul art. 1271 – *Impreviziunea*) altele, deși reglementate, nu sunt prezentate cu titlu de excepții, cum este denunțarea unilaterală legală (art. 1277 – contractul pe durată nedeterminată sau imposibilitatea fortuită, art. 1557). Reglementarea excepțiilor îi imprimă principiului forței obligatorii caracter relativ, aspect care nu intră în contradicție cu caracterul imperativ al normei juridice de enunțare a principiului.

Principiul forței obligatorii este reglementat de legiuitor ca aplicându-se cu precădere materiei contractului, însă trebuie subliniat că el ordonează și efectele actelor juridice unilaterale (art. 1324-1329), deoarece art. 1325 C. civ. prevede: „Dacă prin lege nu se prevede altfel, dispozițiile legale privitoare la contracte se aplică în mod corespunzător actelor unilaterale”. Rezultă că un act juridic unilateral, de exemplu, o promisiune în contextul art. 1327 C. civ.– Promisiunea unilaterală, are caracter obligatoriu pentru emitentul său care trebuie să își execute obligația asumată în favoarea beneficiarului actului; de altfel, în alin. (1) al art. 1327 C. civ., este afirmat principiul obligativității: „Promisiunea unilaterală făcută cu intenția de a se obliga independent de acceptare îl leagă numai pe autor”.

§2. Fundamentul obligativității contractului

La întrebarea de ce este obligatoriu un contract, au fost formulate mai multe răspunsuri: autonomia de voință a părților, legea, utilitatea și justiția contractuală, considerente de ordin economic, social, moral. Răspunsul tradițional la întrebarea precedentă este principiul autonomiei de voință. În ultimele decenii, au apărut

[1] În literatura juridică, față de redactarea art. 969 alin. (2) C. civ. 1864 [„Ele – convențiile (n.n.) – se pot revoca prin consimțământ mutual (...)”], a fost evidențiat *principiul irevocabilității convențiilor* drept o consecință și o garanție a obligativității. GH. BELEIU, *Drept civil, op. cit.*, p. 199.

curente doctrinare noi, de rediscutare a principiului forței obligatorii din perspectiva redimensionării domeniului de aplicație, demers ce a avut drept premisă aflarea unui alt fundament al contractului în general și al obligativității în special.

Într-o secțiune anterioară^[1], am arătat cum civilişti francezi de seamă au demontat, rând pe rând, noile teze propuse cu rol de fundament al teoriei contractului, în general; în rândurile de mai jos, vom face unele completări referitoare la evoluția discuțiilor de fundamentare a obligativității contractului, urmărind, mai ales, doctrina română.

În *temeiul fostului Cod civil*, doctrina clasică interpreta forța obligatorie a contractului într-un sens absolut, în virtutea autonomiei de voință, apreciind că „acordul de voință care creează contractul este suveran”, iar „judecătorul nu este în drept să intervină, chiar la cererea uneia dintre părți, pentru a revoca sau modifica contractul, în afară de cauzele determinate de lege”^[2]; alt autor român întemeia obligativitatea convențiilor pe „voința părților în toate urmările pe care această comună voință, interpretată și executată cu bună-credință și potrivit principiilor de legalitate și echitate, le indică potrivit naturii raportului, adică a scopului pe care părțile l-au avut în vedere”^[3].

În *perioada regimului comunist*, se constata – din motive ideologice subînțelese – că forța obligatorie a convențiilor „își găsește fundamentul nu în puterea creatoare de drept a voințelor individuale, în autonomia de voință, ci în interesul obștesc al stabilității raporturilor juridice și în imperativul moral al respectării cuvântului dat”^[4].

Mai mulți civilişti au aflat *fundamente pluraliste – de ordin moral, economic, social, antropologic* – principiului obligativității contractului. În cadrul fundamentării de factură morală, se constată o trecere de la morala originală religioasă la cea laică^[5], în contextul tendinței generalizate de îndepărtare de transcendental a epocii moderne^[6]. Intermediarul acestei treceri îl constituie principiul autonomiei de voință^[7], care asigură plasarea individului – considerat ca scop al dreptului – la baza obligativității contractului.

Dintr-o perspectivă strict obiectivă și laică, *doctrina recentă română, în temeiul vechiului Cod civil*, fundamenta principiul *pacta sunt servanda* pe necesitatea

[1] A se vedea Titlul II, Capitolul I, Secțiunea 1, §2. *Fundamentul contractului*, p. 36 și urm.

[2] C. HAMANGIU, I. ROSETTI-BĂLĂNESCU, AL. BĂICOIANU, *op. cit.*, p. 517.

[3] M. CANTACUZINO, *op. cit.*, p. 445.

[4] D. COSMA, *Teoria actului juridic civil*, Ed. Științifică, București, 1969, p. 372.

[5] L. GRYNBAUM, *Le contrat contingent. L'adaptation du contrat par le juge sur habilitation du législateur*, LGDJ, Paris, 2003, p. 52-55.

[6] Pentru dezvoltări, H.-R. PATAPIEVICI, *Omul recent*, Ed. Humanitas, București, 2001, p. 77-87.

[7] L. GRYNBAUM, *op. cit.*, p. 54.

asigurării stabilității și siguranței raporturilor juridice generate de actele juridice și pe imperativul moral al respectării cuvântului dat^[1].

Conform *explicației antropologice*^[2], principiul obligativității este necesar pentru instituționalizarea societății, întrucât o societate în care părțile contractante nu ar putea beneficia de executarea forțată a obligațiilor nu ar fi viabilă; statul, a cărui sarcină este de a asigura buna funcționare a societății, trebuie să imprimе contractelor forță obligatorie, în scopul de a proteja încrederea participanților circuitului civil.

Intrarea în vigoare a Codului civil român (2011) și reformarea Codului civil francez (2016) au loc în plină epocă de reconsiderare a tezei autonomiei de voință^[3] ca temei al teoriei contractului în general și al forței obligatorii în special, însă într-o variantă atenuată, însemnând renunțarea la atributul suveran al voințelor în procesul încheierii și executării contractului.

În contextul reafirmării tezei autonomiei de voință ca temei al contractului, dimpreună cu valorizarea opiniilor doctrinei reprezentative^[4], înțelegem să punctăm că acordul de voințe rămâne elementul esențial în teoria contractului, cu precizarea că efectul obligatoriu nu exprimă puterea voințelor individuale, ci este conferit de lege în considerarea ideilor de morală, de echitate și de utilitate socio-economică.

§3. Excepțiile de la principiul obligativității

Sunt excepții de la principiul forței obligatorii situațiile expres prevăzute de lege [*cauzele autorizate de lege*, conform alin. (2) al art. 1270 C. civ.], în care contractul își produce efectele altfel decât au stipulat părțile contractante, împotriva voinței concordante a părților sau, cel puțin, a uneia dintre ele. Etiologia situațiilor este diversă: evenimente fortuite deosebite (fenomene extreme ale naturii, moartea uneia dintre părți), o intervenție legislativă, fenomene economice (inflația, fluctuațiile cursului valutar, fluctuațiile bursiere), fenomene socio-politice (greva, revoluția), fenomene epidemiologice (pandemia de Covid-19), conflicte armate. Unele dintre aceste cauze produc, în temeiul legii, încetarea contractului

[1] GH. BELEIU, *Drept civil, op. cit.*, p. 164; alt autor arăta că „în condițiile actuale când intervenționismul statului este absolut necesar pentru menținerea stabilității economice (...) o viziune mai degajată asupra principiului autonomiei de voință se impune, mai cu seama că acest principiu «se încadrează în liberalismul economic al secolului XIX»” (G. ANTON, *Teoria impreviziunii în dreptul român și în dreptul comparat*, în *Dreptul nr. 7/2000*, p. 36).

[2] M. FABRE-MAGNAN, *op. cit.*, vol. 1, p. 112.

[3] A se vedea Titlul II, Capitolul I, Secțiunea 1, §2. *Fundamentul contractului*, p. 36 și urm.

[4] M. FABRE-MAGNAN, *op. cit.*, vol. 1, p. 108-112; C. STĂTESCU, C. BÎRSAN, *op. cit.*, p. 59.

înainte de termen, altele, prelungirea termenului contractului, în fine, altele, modificarea sau adaptarea contractului.

De lege lata, principalele excepții de la principiul forței obligatorii sunt următoarele:

- a) impreviziunea (art. 1271 C. civ.);
- b) denunțarea unilaterală a contractelor cu durată nedeterminată (art. 1277 C. civ.);
- c) încetarea contractelor în caz de imposibilitate fortuită de executare a unei obligații importante (art. 1557 C. civ.);
- d) încetarea contractelor *intuitu personae* ca urmare a decesului uneia dintre părți (de exemplu: art. 2156 C. civ.);
- e) prorogarea legală a contractelor de închiriere (O.U.G. nr. 40/1999)^[1].

3.1. Impreviziunea contractuală

3.1.1. Prezentare generală

Codul civil reglementează, cu titlu general, pentru prima dată în dreptul nostru, impreviziunea în art. 1271^[2]. Mecanismul impreviziunii permite, într-o primă etapă, negocierea prealabilă a contractului la inițiativa părții afectate fie de majorarea costurilor executării obligației sale, fie de scăderea valorii creanței sale; în caz de eșec al negocierilor, instanța de judecată este abilitată de legiuitor să procedeze la adaptarea sau încetarea contractului/clauzei contractuale la sesizarea părții afectate de impreviziune sau nemulțumită de rezultatul negocierilor.

Impreviziunea (schimbarea circumstanțelor, clausula rebus sic stantibus) reprezintă excepția de la principiul obligativității contractului ce permite părții a cărei prestație a devenit excesiv de oneroasă să solicite instanței adaptarea sau încetarea contractului, după parcurgerea etapei de renegociere a contractului și cu verificarea tuturor condițiilor substanțiale prevăzute de Codul civil.

Relația de tip regulă (principiul forței obligatorii) – excepție (impreviziunea) este ilustrată clar de modul de redactare a alineatelor (1)-(2) ale art. 1271 C. civ.: „(1) Părțile sunt ținute să își execute obligațiile, chiar dacă executarea lor a devenit mai oneroasă, fie datorită creșterii costurilor executării propriei obligații, fie datorită scăderii valorii contraprestației. (2) Cu toate acestea, dacă executarea

^[1] Publicată în M. Of. nr. 148 din 8 aprilie 1999.

^[2] Textul legal este inspirat dintr-un proiect european: Principiile dreptului european al contractelor (art. 6:111). Pentru referințe doctrinare *de lege lata*, a se vedea I.-FL. POPA, în L. POP, I.-FL. POPA, S.I. VIDU, *op. cit.*, p. 134-141; P. VASILESCU, *Drept civil. Obligații*, ed. a 3-a revizuită, Ed. Hamangiu, București, 2024, p. 554-559; E. VERESS, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, ed. a 5-a, Ed. C.H. Beck, București, 2020, p. 60-64; GH. PIPEREA, *Contracte și obligații comerciale*, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p. 144 și urm.

contractului a devenit excesiv de oneroasă datorită unei schimbări excepționale a împrejurărilor care ar face vădit injustă obligarea debitorului la executarea obligației, instanța poate să dispună (...). Factorul care face diferența între aplicarea regulii și, respectiv, recurgerea la excepție este trăsătura obligației de a fi „excesiv de oneroasă” (onerozitatea excesivă), legiuitorul precizând că un contract rămâne a fi executat ca atare chiar dacă, pe parcursul executării sale, obligația a devenit (doar) mai oneroasă, ceea ce înseamnă reiterarea principiului obligativității contractului.

Dispozițiile de reglementare a impreviziunii – alin. (2)-(3), art. 1271 C. civ. – au caracter supletiv sub mai multe aspecte:

- în primul rând, părțile pot renunța expres la aplicarea mecanismului prevăzut în art. 1271 C. civ., în temeiul principiului libertății de a contracta, problema de drept fiind a unei clauze prin care debitorul își asumă executarea în caz de impreviziune (chiar dacă obligația devine excesiv de oneroasă), respectiv creditorul consimte să primească o prestație cu valoare considerabil mai mică, având în vedere ambivalența onerozității excesive;
- în al doilea rând, pentru ipoteza menținerii mecanismului impreviziunii, părțile pot deroga, punctual, de la criteriile sau standardele legale de apreciere a unora din condițiile impreviziunii (de exemplu, de la criteriul rezonabilității în privința determinării imprevizibilității), prin stipularea propriilor standarde în aplicarea impreviziunii.

Relativ recent, impreviziunea a redevenit o problemă de drept de actualitate în domeniul contractelor de credit imobiliar acordate în franci elvețieni – încheiate anterior intrării în vigoare a actualului Cod civil (1 octombrie 2011) –, în contextul fluctuațiilor de curs valutar care au cauzat o disproporție între valoarea valutei la data încheierii contractului și valoarea valutei la data scadenței. Legiuitorul a intervenit prin intermediul „legii dării forțate în plată”, Legea nr. 77/2016^[1], lege care prevede un mecanism în favoarea debitorilor în scopul obținerii încetării contractului de credit prin darea în plată a imobilului, fără consimțământul creditorilor. Legea a format obiectul mai multor excepții de neconstituționalitate, excepții soluționate de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 623/2016^[2].

Conform dispozitivului Deciziei, Curtea admite excepția de neconstituționalitate și constată că prevederile din art. 11 teza întâi raportate la art. 3 teza a doua, art. 4, art. 7 și art. 8 din Legea nr. 77/2016 privind darea în plată sunt constituționale în măsura în care instanța judecătorească verifică condițiile referitoare la existența impreviziunii. Curtea Constituțională consideră darea în plată un efect al impreviziunii în faza executării silite a obligației de restituire a creditului.

[1] Publicată în M. Of. nr. 330 din 28 aprilie 2016.

[2] Publicată în M. Of. nr. 53 din 18 ianuarie 2017.